

Załącznik do
Uchwały Rady Gminy Lubaczów Nr XV/164/2008
z dnia 8 lutego 2008 r

**PROGRAM ROZWOJU PRZEDSIĘBORCZOŚCI
GMINY LUBACZÓW
na lata 2008 - 2010**

Styczeń, 2008

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp.....	3
1. Uzasadnienie przyjęcia Programu Rozwoju Przedsiębiorczości.....	3
2. Diagnoza społeczno – gospodarczych uwarunkowań rozwoju Gminy Lubaczów	5
2.1. Charakterystyka gminy	5
2.2. Demografia.....	6
2.3. Infrastruktura techniczna.....	6
2.4 Przedsiębiorczość	9
2.5 Rynek pracy.....	10
3. Analiza przedsiębiorczości typu SWOT	13
Mocne Strony Gminy Lubaczów	14
Słabe strony	14
Szanse.....	15
Zagrożenia.....	16
4. Cele Programu Rozwoju Przedsiębiorczości (PRP).....	16
5. Zgodność ze strategicznymi celami krajowymi i regionalnymi.....	19
6. Budżet.....	20
7. Realizatorzy, sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	21
Załączniki	23

Wstęp

Samorządowi Gminy Lubaczów zależy na rozwoju i podnoszeniu jakości oraz poziomu życia mieszkańców. Rozwój nie jest możliwy bez spójnej i sprawnej polityki wspierania przedsiębiorczości.

Opracowany przez Urząd Gminy Lubaczów Program Rozwoju Przedsiębiorczości ma na celu osiągnięcie jak największych korzyści społeczno – ekonomicznych dla gminy, przy jak najlepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości obejmuje działania gminy i organizacji pozarządowych w latach 2008-2010, skierowane do mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorców.

1. Uzasadnienie przyjęcia Programu Rozwoju Przedsiębiorczości

Na poziomie kraju podstawowym warunkiem rozwoju przedsiębiorczości są przyjazne dla przedsiębiorców przepisy prawne, podatki i nisko oprocentowane kredyty bankowe sprzyjające finansowaniu inwestycji w przedsiębiorstwa oraz poręczenia, gwarancje i dopłaty do kredytów eksportowych. Czynniki te mają kluczowe znaczenie dla ogólnego klimatu inwestycyjnego. Nie oznacza to jednak, że samorząd lokalny nie ma możliwości podejmowania działań pomocnych dla przedsiębiorców oraz tych, którzy zamierzają rozpocząć działalność gospodarczą.

Do zadań organów jednostek samorządu terytorialnego należy wspieranie działalności gospodarczej, w szczególności poprzez: tworzenie prawa lokalnego przyjaznego działalności gospodarczej, przygotowywanie terenów inwestycyjnych, realizację projektów pro-rozwojowych, promowanie przedsiębiorczości, prowadzenie działalności informacyjnej i oświatowej, w tym organizowanie szkoleń w zakresie rozwoju przedsiębiorczości jak również współdziałanie z samorządem gospodarczym, organizacjami pracodawców oraz innymi organizacjami przedsiębiorców.

Niezwykle ważne jest, aby instrumenty te zostały zidentyfikowane i ujęte w formie Programu Rozwoju Przedsiębiorczości.

Przygotowanie takiego programu musi być oparte na starannej diagnozie sytuacji w gminie oraz jej otoczenia. Do opracowania niniejszego dokumentu wykorzystać należy dostępne instrumenty instytucjonalne, prawne i finansowe bezpośredniej i pośredniej pomocy

dla przedsiębiorców. Współpraca z lokalnymi partnerami, pozwoli lepiej gospodarować ograniczonymi zasobami finansowymi samorządu i jego partnerów oraz w bardziej skoordynowany sposób realizować zadania, które poprawią warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Gmina Lubaczów posiada zdefiniowane w „Strategii rozwoju gminy na lata 2007-2015” długookresowe ogólne kierunki rozwoju gminy, natomiast PRP, jest dokumentem średniookresowym umożliwiającym bieżące zarządzanie projektami służącymi rozwojowi gminy w zakresie wspólnego podejmowania różnych, twórczych inicjatyw, rozwiązywania problemów, realizacji pomysłów oraz sprawnego uczestnictwa opartego na wiedzy i innowacyjności w podnoszeniu konkurencyjności gospodarczej Gminy Lubaczów.

Zakłada się, że dzięki opracowaniu Programu Rozwoju Przedsiębiorczości gmina uzyska:

- narzędzie służące rozwojowi przedsiębiorczości na poziomie lokalnym,
- przejrzysty system wyboru najlepszych projektów realizujących cele lokalnej strategii i programu rozwoju przedsiębiorczości,
- system koordynacji instrumentów wspierania przedsiębiorczości, dostępnych na poziomie lokalnym, przez co możliwe staje się zwiększenie efektywności zadań realizowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- mechanizm nadzoru i kontroli nad realizowanymi w ramach programu zadaniami,
- możliwość obiektywnego oceniania działań władz lokalnych w zakresie rozwoju gospodarczego,
- płaszczyznę współpracy, świadczeń, oczekiwań i komunikacji pomiędzy administracją, przedsiębiorstwami, organizacjami gospodarczymi.

2. Diagnoza społeczno – gospodarczych uwarunkowań rozwoju Gminy Lubaczów

2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Lubaczów znajduje się w powiecie lubaczowskim, położonym w płn.-wsch. części województwa podkarpackiego. Istotnym dla położenia gminy jest sąsiedztwo Ukrainy, która może stanowić rynek zbytu na produkty wytwarzane w gminie Lubaczów oraz regionie podkarpackim.

Obszar gminy liczy 20 290,83 ha (202,9 km²), zamieszkiwany jest przez 9 487 osób i stanowi 15,5% powierzchni powiatu lubaczowskiego.

Gmina Lubaczów jest jednostką bardzo rozbudowaną – jej sieć osadniczą tworzą 22 wsie, 30 przysiółków i 3 wolnostojące osiedla PGR.

Wschodnia granica gminy ma długość 13 km, jednocześnie jest ona granicą państwową z Ukrainą. Ponadto Gmina graniczy:

- od strony południowej z gminą Wielkie Oczy,
- od strony zachodniej z gminą Oleszyce,
- od strony północnej z gminą Cieszanów,
- od strony północno – wschodniej z gminą Horyniec.

Centrum usługowo – administracyjnym dla gminy jest miasto Lubaczów, obejmujące obszar 26 km², liczące 12 608 mieszkańców, mieści się w nim siedziba władz gminnych, miejskich i powiatowych.

Gmina Lubaczów usytuowana jest pomiędzy dwoma układami drogowymi: drogą wojewódzką Jarosław – Bełzec, prowadzącą do przejścia granicznego Hrebenne – Rawa Ruska, spinającą drogę Warszawa – Lublin – Hrebenne – Lwów z drogą E-40 oraz drogą wojewódzką Radymno – Korczowa.

Należy podkreślić, że Gmina Lubaczów posiada wystarczającą ilość drogowych połączeń komunikacyjnych z resztą województwa i kraju.

W 2008 r. na terenie gminy rozpocznie się budowa drogowego przejścia granicznego z Ukrainą w miejscowości Budomierz oraz projektowany jest Lubaczowski Park Inwestycyjny, który na swoim terenie skupi przedsiębiorców z branży produkcyjnej i usługowej.

2.2. Demografia

Jedną z głównych składowych kształtujących procesy rozwojowe w gminie są jej mieszkańcy. Zarówno ruch naturalny jak i migracje mają decydujący wpływ na ich liczebność.

Tabela nr 1. Podział administracyjny powiatu lubaczowskiego-powierzchnia i ludność

Stan na 30.09.2007 r.

Gmina / miasto	Ludność				Powierzchnia w km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
	ogółem	kobiety	mężczyźni	na 1 km ²		
Cieszanów m.	1 913	956	957	128	15	100
Cieszanów gm.	5 319	2 627	2 692	26	204	98
Horyniec	4 929	2 451	2 478	24	203	99
Lubaczów m.	12 404	6 445	5 959	477	26	108
Lubaczów gm.	9 082	4 527	4 555	45	203	99
Narol m.	2 105	1 032	1 073	175	12	96
Narol gm.	6 240	2 991	3 249	33	192	92
Oleszyce m.	3 139	1 592	1 547	628	5	103
Oleszyce gm.	3 346	1 675	1 671	23	147	100
Stary Dzików	4 547	2 257	2 290	29	156	99
Wielkie Oczy	3870	1 940	1 930	27	147	101
Razem powiat	56 894	28493	28 401	43	1 310	100

Źródło: " Tablica bilansowa stan naturalny i wędrowniki ludności w trzech kwartałach 2007 roku"

GUS Departament Statystyki Społecznej.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. gminę Lubaczów zamieszkiwało 9 487 osób, w tym 4 773 mężczyzn (50,3% ogółu mieszkańców) i 4 714 kobiet (49,7 % ludności). Średnia gęstość zaludnienia gminie wynosi 45 osób na km². Wskaźnik ilości kobiet na 100 mężczyzn wyniósł 98.

Liczbę mieszkańców i średnią gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości Gminy Lubaczów w roku 2007 przedstawione są, w oparciu o dane z Gminnej Ewidencji Ludności. Według danych największą liczbę ludności w 2007 r. posiadały miejscowości: Lisie Jamy (1 156), Basznia Dolna (980) i Młodów (919), z kolei największa gęstość zaludnienia występowała w miejscowościach: Dąbków (132), Lisie Jamy (124) i Dąbrowa (106).

2.3. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna w gminie jest dobrze rozwinięta, przez co jest pozytywnie postrzegana przez potencjalnych inwestorów jak również przez mieszkańców gminy.

Wodociągi

Sieci wodociągowe funkcjonują we wszystkich miejscowościach na terenie gminy.

Kanalizacja

Od roku 2000 sukcesywnie buduje się sieci kanalizacyjne na terenie Gminy. Wybudowano kolektory sanitarne w miejscowościach: Dąbków, Opaka, Opaka - Osiedle, Młodów-Górka, Lisie Jamy. Ścieki z w/w miejscowości dostarczane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Lubaczowie. W latach 1999-2005 gmina zrealizowała zadanie pn. „Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Załuże oraz kanalizacji sanitarnej w części miejscowości Załuże, Basznia Dolna i Młodów” /oczyszczalnia typu Stalbudom STB-20 o przepustowości 250 m³ na dobę.

W 2007 roku Gmina Lubaczów przystąpiła do dalszej rozbudowy systemu kanalizacyjnego doprowadzającego ścieki z pozostałej części miejscowości Załuże i Mokrzyca do oczyszczalni w Załużu oraz jest w trakcie przygotowania projektów i studiów wykonalności dla rozwiązania gospodarki ściekowej w dorzeczu transgranicznych rzek Lubaczówki i Sołotwy.

Ponadto na terenie gminy aktualnie funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków przy szkołach podstawowych: Basznia Dolna, Krowicy Samej i w Młodowie oraz oczyszczalnia typu Bioblok w Krowicy Samej.

W związku z budową przejścia granicznego Budomierz – Hruszew i opracowywaniem „Studium Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego” trwają prace nad koncepcją rozwiązania gospodarki ściekowej dla miejscowości: Budomierz, Krowica Hołodowska, Krowica Sama, Krowica Lasowa, Dąbrowa i Szczutków.

Infrastruktura gazowa

Sieć rurociągów gazowych na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Przez obszar gminy przechodzą trzy niezależne układy gazownicze: sieć gazowa regionalna, obejmująca przesyłowe gazociągi wysokoprężne z Kopalni Gazu „Szczutków” w głąb kraju. Sieć ta obsługiwana jest przez Zakład Gazowniczy w Jarosławiu, sieć gazowa lokalna, zasilająca bezpośrednio obszar gminy oraz układ kopalniany - związany z kopalnictwem gazu ziemnego w Obszarze Górniczym Gazu „Lubaczów 1”, prowadzonym przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu. Dla potrzeb Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego planuje się rozbudowę rurociągów gazowych w kierunku Krowicy Hołodowskiej i Budomierza.

Energetyka

Istniejący układ elektroenergetyczny zabezpiecza aktualne potrzeby mieszkaniowe i gospodarcze. Obejmuje on dwa niezależne od siebie systemy:

- regionalny - prowadzony przez obszar gminy tranzytem. Stanowi go linia najwyższych napięć 750 KV Ukraina - Widelka koło Rzeszowa, przebiegająca przez centralną część obszaru gminy, obok wsi Budomierz - Wólka Krowicka - Dąbrowa – Szczutków (linia nieczynna) oraz linia wysokiego napięcia WN 110 KV Tomaszów Lubelski - Jarosław, przebiegająca zachodnim skrajem gminy, w sąsiedztwie wsi: Hurcze - Opaka - Szczutków.
- lokalny, który stanowią: napowietrzne linie średniego napięcia, stacje transformatorowe - nasłupowe i wolno stojące, sieć napowietrzna niskiego napięcia 220/380V- 0,4 kV.

System komunikacyjny

Dobrze rozwinięta jest również sieć komunikacyjna, ważnym jej elementem jest linia kolejowa Munina – Werchrata – granica państwa, która obsługuje przewozy pasażerskie i towarowe w kierunku Zamościa oraz pośrednio przez Jarosław z resztą kraju. Drogowy układ komunikacyjny obejmuje drogi gminne, powiatowe i wojewódzkie. Jedną z dróg wojewódzkich – Nr 866 Dachnów – Budomierz prowadzi w kierunku planowanego przejścia granicznego z Ukrainą Budomierz – Hruszew, natomiast droga nr 867 przez Sieniawę, Oleszyce, Lubaczów, Horyniec do Hrebenego.

Gmina spełnia ważną rolę komunikacyjną w przewozie ładunków. Na miejscowym rynku lokalnie działa kilka małych firm przewozowych w zakresie przewozów samochodowych. Najbliższe miejsce rozładunku i załadunku wagonów kolejowych znajduje się w Werchracie, (ok. 35 km od Lubaczowa) oraz w Muninie (ok. 40 km) Linie kolejowe obejmują jednotorową linię kolejową PKP relacji: Munia - Bełzec- Zwierzyniec, która przebiega północną częścią obszaru gminy. Do niedawna, przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 867 Sieniawa – Hrebenne i linii kolejowej Munina – Hrebenne, w Baszni Dolnej funkcjonowało Składowisko Materiałów Masowych Holdingu Śląskiej Giełdy Towarowo - Pieniężnej SA w Katowicach (składowisko węgla energetycznego, wymiana handlowa z Ukrainą). W pobliżu byłego składowiska znajduje się częściowo zdemontowany szeroki tor – wyprowadzony ze stacji kolejowej Horyniec – Zdrój, prowadzący do nieczynnej rampy przeładunkowej na „Kapliszach”. Lotnicze przewozy ładunków zabezpiecza najbliższe lotnisko w Jasionce k/Rzeszowa (ok. 100 km od Lubaczowa), które zapewnia dostęp do

wszystkich rodzajów wynajętych środków transportu lotniczego (lotnisko może przyjąć największe samoloty transportowe i pasażerskie).

Międzynarodowa komunikacja pasażerska na terenie gminy obsługiwana jest: pośrednio ze stacji kolejowej Bełzec (ok. 35 km) w kierunku Ukrainy oraz z Jarosławia (ok. 40 km) we wszystkich kierunkach, przez przystanki regularne międzynarodowych linii autobusowych oraz najbliższe lotnisko w Jasionce, które posiada pośrednie połączenia przez Warszawę we wszystkich kierunkach świata.

Na terenie gminy oraz w kierunku gmin i miast sąsiednich można swobodnie poruszać się środkami komunikacji masowej. Połączenia autobusowe z ośrodkiem administracyjno-usługowym w Lubaczowie posiadają wszystkie miejscowości gminy.

2.4 Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość, to podstawa lokalnego rozwoju gospodarczego i przeciwdziałania bezrobociu.

W chwili obecnej w Gminie Lubaczów jest zarejestrowanych 228 przedsiębiorstw, z czego najliczniejszą grupę stanowią przedsiębiorstwa branży usługowej zajmujące 48,44%, za nimi na drugie miejsce wysuwa się branża handlowo-detaliczna osiągająca poziom 41,77% i produkcyjna 4,55%, w następnej kolejności można wymienić doradztwo finansowe 3,03%, pomoc medyczną 1,33%, oraz turystykę i hotelarstwo 0,44%.

Tabela nr 2. Działalność gospodarcza na terenie gminy Lubaczów wg branż i liczby działających podmiotów

Nazwa branży	Liczba zarejestrowanych podmiotów
Usługowa	110
Handlowo-detaliczna	95
produkcyjna	11
doradztwo finansowe	7
Pomoc medyczna	3
hotelarstwo	1
turystyka	1
Razem:	228

Opracowanie własne na podstawie materiałów wewnętrznych UG Lubaczów

Stan na 31.12.2007r

Do największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą:

1. Zakład Stolarki Budowlanej Kubiszyn s.c.
2. Zakład Ceramiki Budowlanej Cegielnia Cer Bat Batycki Bolesław.
3. Sekwoja Stolarstwo Meblowe – Dąbków Maria Marczak.
4. Młyn gospodarczy- Prucnal Antoni, Basznia Dolna.
5. Firma Prod. Handlowa Piekarnia Słoneczko – Tkaczyk Tomasz.
6. Zakład Stolarki Drew-Mebel – Nizierski Henryk.

2.5 Rynek pracy

Bezrobocie jest zjawiskiem powszechnie znanym i jednym z najpilniejszych problemów społecznych nie tylko dla gminy, lecz również dla powiatu. Związane to jest z likwidacją miejsc pracy, jakie dawały zakłady funkcjonujące na terenie gminy. W związku z powyższym nastąpił gwałtowny wzrost ilości osób pozostających bez pracy. Rolnictwo jest jednym z głównych źródeł utrzymania tutejszej ludności.

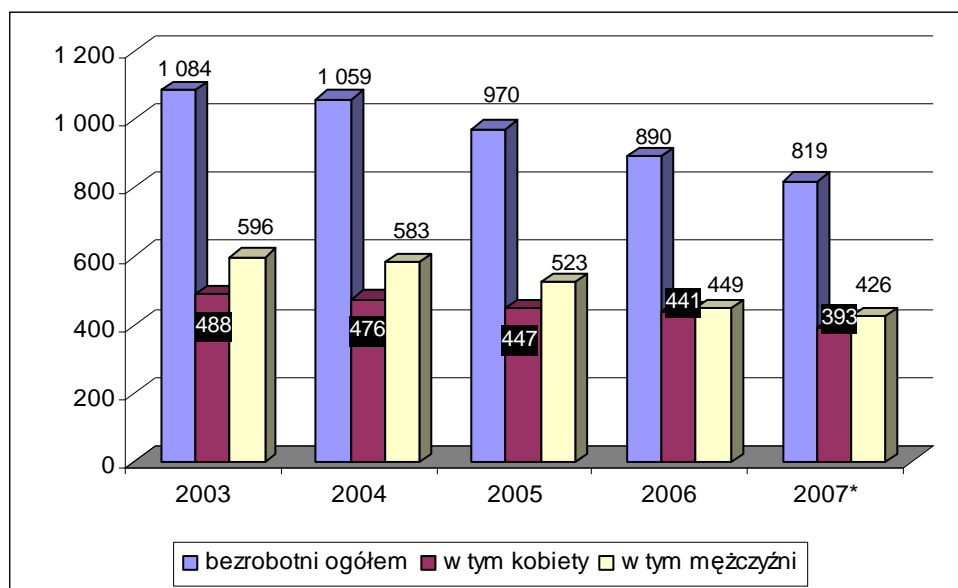
Bezrobotni z terenu gminy obsługiwani są od 01.01.1999 r. przez Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie.

Na dzień 30.04.2007 r. status osób bezrobotnych posiadało 819 osób, w tym 393 kobiety, co stanowiło 47,9 % wszystkich zarejestrowanych.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie na koniec marca 2007 r. ogólna stopa bezrobocia w powiecie wynosiła: 20,3%. Liczba ta do końca nie odzwierciedla rzeczywistego bezrobocia na terenie Gminy, gdyż część osób pozostających bez pracy jest właścicielami gospodarstw rolnych, które nie zapewniają utrzymania, ale równocześnie wykluczają możliwość rejestracji przez Urząd Pracy.

Bezrobociem dotknięci są przede wszystkim ludzie młodzi zarówno wiekiem jak i stażem pracy (w przedziale wiekowym od 25-34 lat), jest to najliczniejsza grupa wiekowa. Drugie miejsce zajmują absolwenci szkół (przede wszystkim szkół zawodowych i podstawowych) - stanowią duży procent wśród bezrobotnych. W przypadku ludzi młodych wiek nie jest jedynym czynnikiem powodującym, iż pozostają bez pracy, wiąże się to również z faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy. Zjawisko bezrobocia wymusza na ludziach nie tylko szukania nowych miejsc pracy, ale również przekwalifikowywanie się i zmianę wyuczonych zawodów.

Wykres 1. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Lubaczów w latach 2003 - 2007*

* stan na koniec każdego roku; dla roku 2007 - stan na dzień 30.04.2007 r.

Źródło: Publikacja US w Rzeszowie pt. "Województwo podkarpackie- podregiony, powiaty, gminy 2006". Urząd Gminy Lubaczów, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie.

Na przełomie lat 2003-2007 najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w roku 2003 (1 084 osób). Od tego roku zauważalny jest spadek liczby osób pozostających bez pracy na terenie gminy Lubaczów. Liczba bezrobotnych w gminie zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 30.04.2007 r. zmniejszyła się o 265 osób w porównaniu z rokiem 2003.

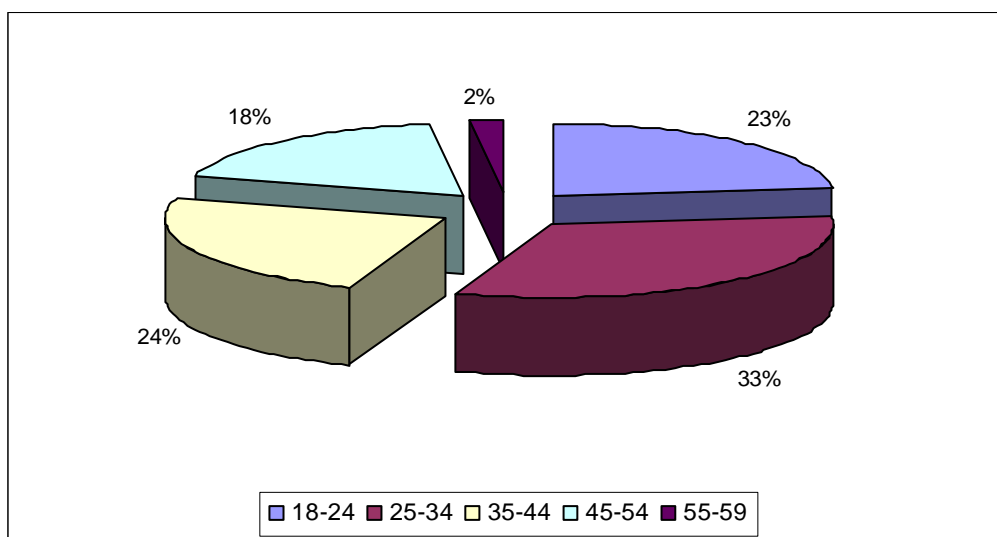
Tabela 3. Struktura wiekowa bezrobotnych w gminie Lubaczów (Stan na 30.04.2007r.)

	Wiek bezrobotnych						
	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	pow. 60
Ogółem	0	189	267	197	149	17	0
Kobiety	0	91	147	89	62	4	0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Czynnikami różnicującym sytuację bezrobotnych jest zarówno wiek, płeć jak i wykształcenie. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy przeważają ludzie młodzi. Wg stanu na koniec kwietnia roku 2007 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat (267 osób), tj. 33%. Drugą co do wielkości grupą były osoby w wieku 35-44 lat (24%) oraz bezrobotni w wieku 18-24 lat (23%).

Wykres 2. Struktura wiekowa bezrobotnych na terenie gminy Lubaczów Stan na 30.04.2007r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lubaczowie

Tabela 4. Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie Lubaczów Stan na 30.04.2007 r.

	Wykształcenie				
	wyższe	średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze	podstawowe
Ogółem	25	123	58	358	255
Kobiety	18	70	42	162	101

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Powyższa tabela przedstawia strukturę wykształcenia bezrobotnych w gminie. Na jej podstawie można stwierdzić, iż posiadając wyższe wykształcenie łatwiej jest znaleźć pracę. Najgorzej przedstawia się sytuacja ludzi z wykształceniem zasadniczym oraz podstawowym - te osoby mają najmniejsze szanse, jeśli chodzi o znalezienie pracy.

Największą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych w gminie na dzień 30.04.2007 r. stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (43,7%) i podstawowym (31,1%). Nieco mniej liczebną kategorią wśród bezrobotnych były osoby legitymujące się wykształceniem średnim zawodowym (15%). Osoby z wykształceniem wyższym to grupa, której udział w populacji bezrobotnych był najmniejszy i wyniósł 3%. Niewielki odsetek wśród bezrobotnych zajmują również osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym tj. 8,5% (70 osób).

Poniższa tabela dotyczy bezrobotnych wg stażu pracy w gminie. Jak wynika z niej, pracę najtrudniej zdobyć osobom z krótkim stażem pracy (od 1-5 lat) lub w ogóle nie posiadających żadnego stażu pracy. Jak wynika z tabeli, najmniej jest bezrobotnych posiadających najdłuższy staż pracy.

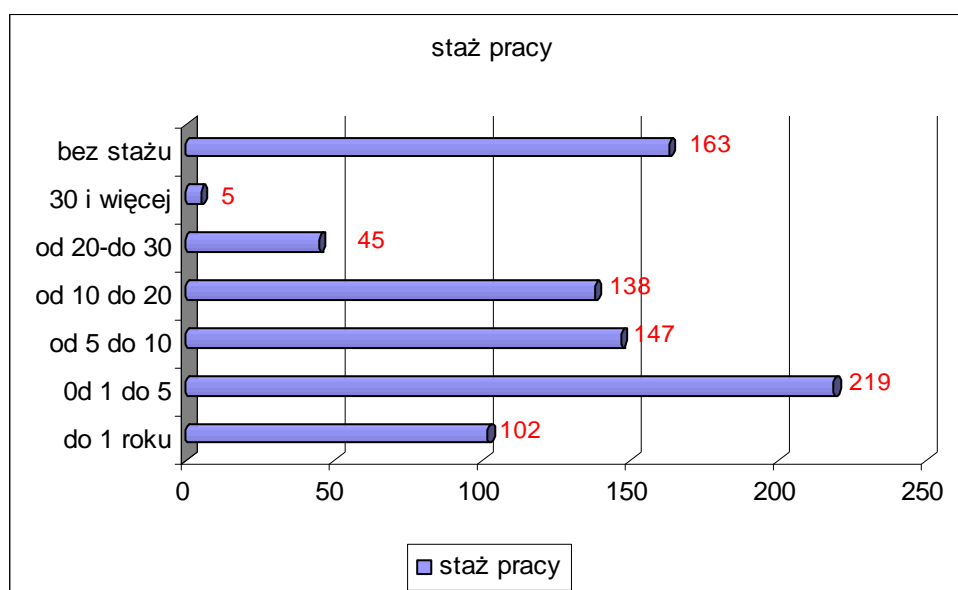
Tabela 5. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w gminie Lubaczów Stan na 30.04.2007 r.

	Staż pracy						bez stażu
	do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej	
Ogółem	102	219	147	138	45	5	163
Kobiety	62	89	63	67	8	0	104

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Na dzień 30.04.2007 roku najliczniejszą grupę spośród bezrobotnych na terenie gminy Lubaczów stanowiły osoby, które przepracowały od 1 do 5 lat było ich 219 osób (26,7%), drugą w kolejności grupę stanowią osoby, które przed zarejestrowaniem się jeszcze nie pracowały, było ich 163 (19,9%). Kolejne grupy pod względem stażu pracy stanowiły osoby, od 5 do 10 lat (17,9%) oraz od 10-20 lat (16,8% ogółu bezrobotnych). Najmniejszą natomiast grupę bezrobotnych stanowiły osoby posiadające staż pracy powyżej 30 lat (0,5%) oraz od 20 do 30 lat (5,4%).

Wykres 3. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w gminie Lubaczów. Stan na 30.04.2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP

3. Analiza przedsiębiorczości typu SWOT

Po uzyskaniu odpowiedniego zasobu informacji pochodzących z diagnozy aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej w gminie przeprowadzono analizę SWOT. Została ona oparta na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję gminy- na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne pozytywnie i negatywnie oddziałujące na rozwój

polityki inwestycyjnej w gminie. Ze skrzyżowania tych podziałów powstają cztery kategorie, tj. szanse i zagrożenia zewnętrzne, słabe i mocne strony wewnętrzne badanego obszaru. Analiza przedsiębiorczości SWOT opracowana została w oparciu o konsultacje społeczne, które przeprowadzone zostały dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Gminy Lubaczów na lata 2007-2015 i Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013.

Mocne Strony Gminy Lubaczów

1. Dobrze rozwinięta sieć drogowa, wodociągowa, gazowa, energetyczna
2. Pomoc udzielana przedsiębiorcom na wspieranie nowych inwestycji
3. Dynamiczne podejście do lokalnego rozwoju gospodarczego (działania gminy na rzecz utworzenia Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego)
4. Dobra współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi (próby budowania koalicji na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych);
5. Doświadczenie i efektywność w pozyskiwaniu funduszy pomocowych np. na inwestycje infrastrukturalne;
6. Efektywna współpraca międzynarodowa z gminami partnerskimi na Ukrainie (Niemirów, Drohomyśl), Słowacji (Vinne)
7. Dodatni przyrost naturalny;
8. Napływ mieszkańców z miasta Lubaczów do gminy (atrakcyjne tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkalną);
9. Wysoki poziom wykształcenia mieszkańców wśród ludzi młodych
10. Wzrost zamożności mieszkańców spowodowany m.in. emigracją zarobkową;
11. Sprawny i kompetentny samorząd lokalny (Wójt, Rada Gminy, pracownicy Urzędu);
12. Przyjazna, otwarta społeczność lokalna – gościnność, silne więzi społeczne i sąsiedzkie,
13. Zapewnienie podstawowej opieki społecznej – 3 ośrodki zdrowia na terenie gminy;
14. Bogate złoża surowców naturalnych

Słabe strony

1. Mała przedsiębiorczość mieszkańców – niska motywacja do przekwalifikowania, zdobywania kwalifikacji zawodowych, niewystarczająca kadra ekspertów prowadzących szkolenia np. z zakresu doradztwa zawodowego, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej;

2. Zły stan techniczny dróg
3. Brak zakładów pracy oraz mała ilość indywidualnych podmiotów gospodarczych – mało ofert pracy;
4. Wysoki poziom „oficjalnego” bezrobocia (zatrudnienie w szarej strefie);
5. Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych w gminie, bezrobocie młodzieży;
6. Brak oferty zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych;
7. Brak żłobków i niewystarczająca baza przedszkoli
8. Niski poziom wykształcenia wśród mieszkańców (starsze pokolenie);
9. Brak bezpłatnej podstawowej pomocy prawnej dla mieszkańców;
10. Niskie i niewystarczające dochody części ludności

Szanse

1. Budowa przejścia granicznego:
  - poprawa infrastruktury drogowej i budynków odprawy celnej,
  - wzrost zatrudnienia np. w gastronomii, handlu przygranicznym, hotelarstwie,
  - wzrost inwestycji gospodarczych, wymiana handlowa z Ukrainą,
  - wzrost aktywności społecznej mieszkańców terenów przygranicznych,
2. Powstanie strefy podwyższonej aktywności gospodarczej wzdłuż drogi prowadzącej do planowanego przejścia granicznego.
3. Linia kolejowa Jarosław – Bełżec.
4. Autostrada (połączenie drogowe do Lwowa) i inne inwestycje związane z EURO 2012.
5. Rozwój agroturystyki opartej na zasobach naturalnych i dorobku tradycji i kultury regionalnej:
  - powstawanie gospodarstw agroturystycznych, jako alternatywy dla rozdrobnionego rolnictwa indywidualnego,
  - budowa ścieżek rowerowych,
  - renowacja zabytkowych obiektów,
  - budowa centrów kulturalno-oświatowych na wsiach (jedno już działa na terenie gminy)
6. Rozwój rolnictwa ekologicznego - uprawa i przetwórstwo ziół i „zdrowej” żywności;
7. Zastosowanie i rozwój odnawialnych źródeł energii - uprawa roślin przemysłowych i energetycznych;

8. Pozyskanie środków z Unii Europejskiej na realizację programów społecznych;

Zagrożenia

1. Peryferyjne położenie Gminy na tzw. ścianie wschodniej
2. Położenie gminy na uboczu głównych tras komunikacyjnych i dużych ośrodków miejskich
3. Wysokie bezrobocie
4. Migracja zarobkowa mieszkańców, szczególnie młodych i wykształconych;
5. Migracja młodzieży do większych ośrodków miejskich związana z edukacją na poziomie wyższym – odpływ ludzi wykształconych, ekspertów, osób przedsiębiorczych, liderów społecznych tzw. "lokomotywy" rozwoju lokalnego;
6. Niski poziom uprzemysłowienia gminy, słaby rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, mała liczba podmiotów gospodarczych;

4. Cele Programu Rozwoju Przedsiębiorczości (PRP)

Argumentem przemawiającym za opracowaniem PRP jest potrzeba stworzenia warunków do osiągnięcia jak największych korzyści społecznych i gospodarczych dla Gminy Lubaczów przy optymalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych oraz ludzkich.

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika konieczność podjęcia przez Gminę działań, celem stworzenia przyjaznego klimatu i warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz zainicjowania współpracy instytucji, organizacji okołobiznesowych i społecznych.

W niniejszym opracowaniu wyodrębniono kluczowe cele, jakie należy zrealizować w latach 2008-2010.

Cel 1.

Zapewnienie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej oraz współdziałanie z samorządem na płaszczyźnie rozwoju gospodarczego

Czynnikiem warunkującym rozwój gospodarczy regionu jest wzrost przedsiębiorczości, który charakteryzuje się wzrostem liczby nowopowstających firm oraz nakładami finansowymi na inwestycje w już istniejących.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Uzbrojenie terenów pod działalność Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego (są to tereny ujęte w Miejscowym Planie zagospodarowania Przestrzennego pn. "Przejsie Graniczne Budomierz – Hruszew – I etap", przeznaczone pod lokalizacje obiektów produkcyjnych, składów i magazynów. W/w strefa o powierzchni 15 ha położona w miejscowości Budomierz, odległej od miasta Lubaczów o 12 km oraz bezpośrednio przy projektowanym przejściu z Ukrainą).
- 1.2. Utworzenie Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego
- 1.3. Kontynuacja uzbrajania terenów w podstawowe media z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą.
- 1.4. Utworzenie punktu doradztwa indywidualnego dla rozpoczynających działalność i mikroprzedsiębiorców (stanowisko utworzone z programu grantowego, gdzie oprócz doradztwa z zakresu przedsiębiorczości oferowane będą instrumenty wspomagające zakładanie i prowadzenie działalności poprzez subsydiowanie zatrudnienia).
- 1.5. Określenie zasad współpracy między władzami gminy a środowiskiem gospodarczym
- 1.6. Konsultowanie decyzji i uchwał ważnych dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.
- 1.7. Opracowanie systemu ulg i zwolnień od podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców (podjęcie uchwały w sprawie udzielania przez gminę zwolnień od podatku od nieruchomości, stanowiących regionalną pomoc inwestycyjną – dotyczy zwolnienia z podatku od nieruchomości nowych inwestycji przez okres trzech lat), przeprowadzenie kampanii informacyjnej promującej system ulg i zwolnień.
- 1.8. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej, szkoleń oraz wydanie poradnika dla rozpoczynających działalność gospodarczą.
- 1.9. Usprawnienie prowadzenia prac planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz infrastrukturę turystyczną (ścieżki rowerowe, pola namiotowe) – miejscowe plany zagospodarowania umożliwiają skrócenie postępowania administracyjnego w celu uzyskania pozwolenia na budowę i zmiany sposobu użytkowania terenów.
- 1.10. Współpraca międzynarodowa – konferencje, targi, spotkania biznesowe.

1.11. W Urzędzie Gminy stworzenie systemu informatycznego umożliwiającego sprawne załatwienie formalności związanych z założeniem działalności i obsługą przedsiębiorców.

Cel 2.

Promocja przedsiębiorczości

Promocja, w tym również przedsiębiorczości, jest integralnym elementem Strategii Rozwoju Gminy na 2007-2015. Głównym jej celem jest zainteresowanie Gminą Lubaczów i regionem potencjalnych inwestorów i turystów.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Inicjowanie oraz organizowanie działań promujących lokalną gospodarkę i lokalne produkty oraz wspieranie rozwoju turystyki na terenie gminy poprzez promocję agroturystyki - jako szansy na rozwój przedsiębiorczości.
- 2.2. Aktualizacja strony internetowej Urzędu Gminy w zakładce „Przedsiębiorczość”.
- 2.3. Promocja przedsiębiorczości w lokalnym radio, ogłoszenia o inicjatywach gospodarczych i inwestycyjnych gminy, szkoleniach, naborach wniosków o dofinansowanie.
- 2.4. Edukacja młodzieży ostatnich klas szkół gimnazjalnych w zakresie przedsiębiorczości.
- 2.5. Opracowywanie i stałe aktualizowanie ofert inwestycyjnych Gminy.
- 2.6. Opracowanie i wydrukowanie broszur zawierających elementy promocji turystyki inwestycji, terenów przeznaczonych pod inwestycje.

Cel 3.

Poprawa dostępności przedsiębiorców do usług doradczo – szkoleniowych

Z analizy SWOT wynika, że przedsiębiorcy oczekują na informacje o warunkach i możliwościach uzyskania wsparcia merytorycznego, finansowego, itp. Istotnym czynnikiem, który sprzyja rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości jest otoczenie okołobiznesowe.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Inicjowanie oraz przeprowadzenie wśród przedsiębiorców kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE i krajowych.

- 3.2. Organizowanie szkoleń i warsztatów dotyczących zasad aplikowania o dofinansowanie z funduszy strukturalnych i innych źródeł zewnętrznych - należy przy ogłoszonym naborze wniosku z działań skierowanych do przedsiębiorców przeprowadzić szkolenia.
- 3.3. Współdziałanie z ośrodkami informacyjno – doradczymi oraz organizacjami otoczenia biznesu dla obsługi lokalnych MŚP (RARR, PARR, COI i inne)
- 3.4. Organizowanie przez Urząd Gminy Lubaczów oraz organizacje pozarządowe szkoleń i kursów dla osób wychodzących z rolnictwa oraz chętnych do przekwalifikowania się.
- 3.5. Współpraca z US i ZUS - szkolenia
- 3.6. Zorganizowanie stałego punktu doradczego.

5. Zgodność ze strategicznymi celami krajowymi i regionalnymi

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020:

Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, zwiększanie jej innowacyjności oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu

- Priorytet 1: Rozwój przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich, poprzez wsparcie finansowe oraz instytucjonalne
- Priorytet 3: Działania na rzecz podniesienia atrakcyjności regionu dla rozwoju inwestycji

Cel strategiczny: Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu

- Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu

Cel strategiczny: Wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystanie potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochrona wartości przyrodniczo - krajobrazowych

- Priorytet 1: Tworzenie warunków do podejmowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych i pozyskiwanie inwestycji

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2015:

- **Priorytet 1:** Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki
- **Priorytet 3:** Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości
- **Priorytet 5:** Rozwój obszarów wiejskich

- **Priorytet 6:** Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialne

*Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia)
na lata 2007 - 2015*

- **Cel horyzontalny 2:** Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej
- **Cel horyzontalny 4:** Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług
- **Cel horyzontalny 6:** Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich

Strategia Rozwoju Gminy Lubaczów na lata 2007 – 2013

Cel strategiczny (C 01): Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości oraz podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy

Cele szczegółowe:

- C01_1 Wsparcie i promocja rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
- C01_2 Promocja potencjału inwestycyjnego Gminy oraz tworzenie korzystnych warunków i klimatu dla inwestorów
- C01_3 Rozwój współpracy przygranicznej z Ukrainą
- C01_4 Podniesienie wykształcenia kadr lokalnej gospodarki

6. Budżet

Do realizacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości, ze względu na specyfikę przedstawionych projektów, niezbędny jest wkład organizacyjny, kadrowy oraz finansowy, który pozwoli na zrealizowanie konkretnych inwestycji czy też usług opisanych w programie. Dzięki zaangażowaniu tych czynników otrzymamy produkty materialne i niematerialne, zgodnie z założeniami przedstawionymi w programie. Obciążenia związane z realizacją projektów spoczywają na jego głównym realizatorze, jakim jest Gmina Lubaczów. Współrealizatorem będzie także Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych

Gminy Lubaczów. Zakładany okres realizacji działań PRP obejmując lata 2008-2010 zbiega się w części. z okresem wsparcia Unii Europejskiej dla Polski, stąd też istnieje potencjalna możliwość pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na poszczególne projekty programu. Dlatego też definiując cele, należy jednocześnie dokonać analizy własnych zasobów jak i innych źródeł finansowania

Działania podejmowane w latach 2008-2010 skupiać się będą na pogłębieniu analiz wykonawczych, poprawy pracy Urzędu Gminy, przedsięwzięć beznakładowych, w szczególności w zakresie praktyki obsługi inwestorów, przedsiębiorców i rozpoczynających działalność.

Zakłada się, iż niektóre z przedstawionych projektów bądź też ich elementy, zostaną zrealizowane bez ponoszenia nakładów finansowych. Natomiast zadania wymagające finansowania realizowane będą w oparciu o budżet gminy, środki UE, dotacje, pożyczki, kredyty itp.

7. Realizatorzy, sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

W celu zwiększenia sprawności realizacji projektów znaczącą rolę odgrywają współrealizatorzy i partnerzy tj. organizacje gospodarcze zrzeszające przedsiębiorców oraz okołobiznesowe organizacje pozarządowe, które będą jednocześnie konsultantami na etapie planowania, realizacji, monitorowania i oceny poszczególnych projektów. Za koordynację Programu Rozwoju Przedsiębiorczości odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Lubaczów.

Proces realizacji zadań zostanie podporządkowany poniższym zasadom:

- każdy projekt zostanie przypisany konkretnej komórce organizacyjnej Urzędu Gminy, gdzie kierujący jej pracą jest jednocześnie odpowiedzialny za realizację zadania,
- w celu zapewnienia osiągnięcia efektu końcowego zgodnego z założeniami programu i oczekiwaniami, każde działanie zostanie poprzedzone fazą przygotowawczą określającą sposób realizacji (np. w przypadku opracowywania projektów, folderu, poradnika, konspektu itp.),
- w miarę potrzeb podczas prac przygotowawczych dokonywane będą konsultacje z wyspecjalizowanymi jednostkami zewnętrznymi, przeprowadzane analizy porównawcze itp.,
- przy opracowywaniu poszczególnych projektów oraz ich wdrażaniu zachowana zostanie zasada ich uspołecznienia (konsultacje społeczne),

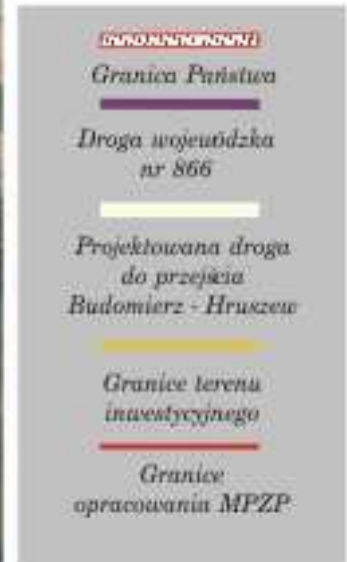
- przestrzegana będzie zasada informowania lokalnej społeczności za pośrednictwem środków masowego przekazu i strony internetowej Urzędu Gminy Lubaczów o realizacji projektów.

PRP monitorowany będzie na bieżąco, natomiast całościowa ocena realizacji zadań dokonywana będzie corocznie.

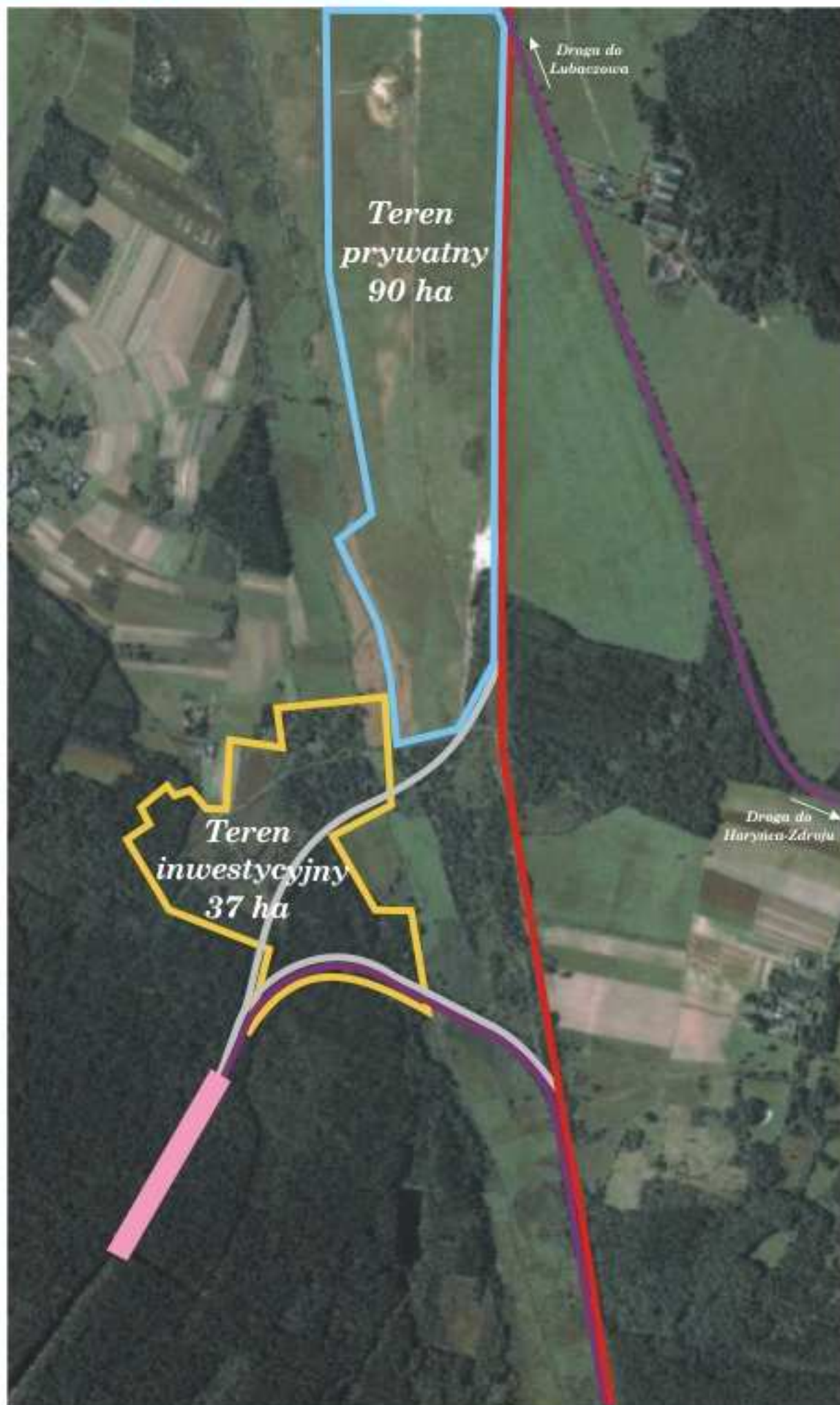
Załączniki :

1. Mapy terenów inwestycyjnych w Budomierzu i Baszni Dolnej.
2. Dostępne programy pomocowe z funduszy Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013 skierowane do przedsiębiorców.

Załącznik Nr 1

- Droga wojewódzka nr 867 Sieniawa-Hrebennie
- Granice terenu inwestycyjnego Gminy
- Tereny prywatne
- Linia Kolejowa Munina-Hrebennie
- Linia Kolejowa szerokotorowa
- Bocznicą kolejową do rampy przeładunkowej
- Rampa przeładunkowa Kaplisze - nie użytkowana

Dostępne programy pomocowe z funduszy Unii Europejskiej

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007 - 2013)

- Działanie 1.6 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”
- Działanie 3.1 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”
- Działanie 3.2 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Działanie 1.6 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”

Pomoc może być przyznana na projekty dotyczące przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych objętych załącznikiem nr 1 do Traktatu Wspólnot Europejskich, z wyłączeniem produktów rybnych, przy czym produkt będący wynikiem przetwarzania powinien być również produktem rolnym - stanowi to linię demarkacyjną z programami współfinansowanymi w ramach Wspólnej Polityki Rybackiej i funduszy strukturalnych w latach 2007 - 2013. Pomoc udzielana jest na realizację projektów związanych z modernizacją lub budową zakładów przetwórstwa produktów rolnych lub infrastruktury handlu hurtowego produktami rolnymi. Wsparcie dotyczy inwestycji, których celem jest poprawa ogólnych wyników przedsiębiorstw, warunków ochrony środowiska, a w przypadku mikroprzedsiębiorstw, dostosowanie do nowowprowadzonych norm wspólnotowych. Pomoc finansowa może być przyznana na inwestycje obejmujące w szczególności:

- budowę, modernizację lub przebudowę budynków lub budowli stanowiących infrastrukturę zakładów przetwórstwa lub handlu hurtowego produktami rolnymi;
- zakup lub instalację maszyn lub urządzeń do przetwarzania, magazynowania lub przygotowania produktów do sprzedaży;
- zakup lub instalację aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania, w tym oprogramowanie;
- zakup specjalistycznych środków transportu;
- zakup lub instalację urządzeń służących poprawie ochrony środowiska;
- zakup oprogramowania służącego zarządzaniu przedsiębiorstwem oraz sterowaniu procesem produkcji i magazynowania;

- wdrożenie procedury systemów zarządzania jakością;
- przygotowanie dokumentacji technicznej projektu;
- przygotowanie biznes planu;
- opłaty za patenty lub licencje;
- koszty nadzoru urbanistycznego, architektonicznego, budowlanego lub konserwatorskiego

Beneficjent

Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która:

- wykonuje działalność w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych;
- działa jako przedsiębiorca wykonująca działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 750 pracowników, lub przedsiębiorstwo, którego obrót nie przekracza równowartości w zł 200 mln euro.

Forma i wysokość pomocy

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych projektu. Maksymalna wysokość pomocy, przyznana w okresie realizacji PROW jednemu beneficjentowi, wynosi 20 mln zł. W przypadku przedsiębiorstwa wielozakładowego, tj. prowadzącego działalność w ramach, co najmniej 2 zakładów samodzielnie sporządzających sprawozdania finansowe, maksymalny poziom pomocy wynosi 30 mln zł, jednakże wysokość pomocy udzielona jednemu zakładowi nie może przekraczać 20 mln zł. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 100 tys. zł.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 25% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo:
  - o który zaopatruje się w surowce na podstawie umów długoterminowych, zawieranych z grupami producentów rolnych lub wstępnie uznanymi grupami lub uznanymi organizacjami producentów owoców i warzyw lub,

- o który jest zarejestrowany jako grupa producentów rolnych lub ich związek, lub wstępnie uznana organizacja producentów owoców i warzyw lub,
- o który realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne.

Informacje na temat Programu oraz zasad uzyskania wsparcia można znaleźć na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi - www.minrol.gov.pl oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl a także w oddziałach regionalnych ARiMR.

Działanie 3.1 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Pomocy udziela się z tytułu podjęcia lub rozwoju działalności w zakresie:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- usług dla ludności;
- sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- drobnej wytwórczości, rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- usług transportowych;
- usług komunalnych;
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- magazynowania lub przechowywania towarów;
- wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy;
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Beneficjent

Osoba fizyczna, członek gospodarstwa domowego w gospodarstwie rolnym, która jest ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, który uzyskał w drodze decyzji dopłaty bezpośrednie lub domownik lub małżonek rolnika.

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych projektu. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, nie może

przekroczyć 100 tys. zł. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych projektu. Informacje na temat Programu oraz zasad uzyskania wsparcia można znaleźć na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi - www.minrol.gov.pl oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl a także w oddziałach regionalnych ARiMR.

Działanie 3.2 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających w zakresie:

- usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa
- usług dla ludności
- sprzedaży hurtowej i detalicznej
- drobnej wytwórczości, rzemiosła lub rękodzielnictwa
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem
- usług transportowych
- usług komunalnych
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych
- magazynowania lub przechowywania towarów
- wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych

Beneficjent

Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadające osobowości prawnej, która prowadzi działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro.

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych projektu. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 300 tys. zł. Wysokość pomocy nie może przekroczyć:

- 100 tys. zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji,

- 200 tys. zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie powyżej 2 i mniej niż 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji,
- 300 tys. zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji. W przypadku przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi wynosi 100 tys. zł. Poziom pomocy wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych projektu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 jest najważniejszym instrumentem polityki rozwoju regionu dla nowej perspektywy finansowej.

Celem nadrzędnym RPO WP jest wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawa dostępności przestrzennej Podkarpacia. Osiągnięcie tego celu będzie następować poprzez inwestycje strukturalne służące m. in. wzmocnieniu dostępności regionu, podnoszenie jego konkurencyjności, wspieranie innowacyjności, poprawę stanu środowiska naturalnego, kulturowego i podnoszenie poziomu edukacji.

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 wyznaczono 8 osi priorytetowych:

- 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka**
2. Infrastruktura techniczna
3. Społeczeństwo informacyjne
4. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom
5. Infrastruktura publiczna
6. Turystyka i kultura
7. Spójność wewnątrzregionalna
8. Pomoc techniczna.

Celem nadrzędnym wyznaczonej dla osi 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, jest tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy.

Realizacja tego celu będzie następować poprzez nw. cele szczegółowe:

- wsparcie dla rozwoju istniejących i powstających nowych przedsiębiorstw poprzez zwiększanie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania,
- rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu,
- stworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego i wzrostu potencjału innowacyjnego w regionie oraz transferu wiedzy,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wsparcie aktywności w zakresie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013

Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest największym w historii Unii Europejskiej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Całość kwoty, jaką przewidziano na jego realizację to ponad 11,4 mld EUR, z czego ponad 9,7 mld EUR stanowią środki EFS, a ok. 1,7 mld EUR – środki krajowe. Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym:

- I. Zatrudnienie i integracja społeczna,
- II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących,
- III. Wysoka jakość systemu oświaty,
- IV. Szkolnictwo wyższe i nauka,
- V. Dobre rządzenie,
- VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich,**
- VII. Promocja integracji społecznej,**
- VIII. Regionalne kadry gospodarki,**
- IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.**
- X. Pomoc techniczna

W ramach komponentu centralnego (Priorytety I–V) wsparcie skierowane będzie głównie na rzecz zwiększenia efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego (**Priorytety VI–IX**), zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych. Realizacja Priorytetu X Pomoc techniczna pozwoli na sprawne wdrażanie i monitorowanie postępów realizacji Programu oraz promocję Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.